

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

**УКРАЇНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЗАЛІЗНИЧНОГО
ТРАНСПОРТУ**

НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ім. М. ДРАГОМАНОВА

**ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ
«ПРОФЕСІЙНА ОРГАНІЗАЦІЯ АУДИТОРІВ, БУХГАЛТЕРІВ ТА ВИКЛАДАЧІВ
ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН»**

ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ

**МАТЕРІАЛИ XIII МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ «ЛЮДИНА, СУСПІЛЬСТВО, КОМУНІКАТИВНІ
ТЕХНОЛОГІЇ»**

м. Харків, 24 жовтня 2025 р.

**Дніпро
"Середняк Т.К"
2025**

УДК 316.05

Л 93

*Затверджено до друку Вченою радою Українського державного університету
залізничного транспорту (протокол № 10 від 20.10.2025 р.)*

Головні редактори:

Андрущенко В. П. – доктор філософських наук, професор, член-кореспондент НАН України, академік Національної академії педагогічних наук України, заслужений діяч науки і техніки України, ректор Національного педагогічного університету ім. М. Драгоманова

Панченко С. В. – доктор технічних наук, професор, академік Транспортної академії України, в. о. ректора Українського державного університету залізничного транспорту

Редакційна колегія:

Абашинік В. О. – д-р. філос. наук, професор

Вельш Вольфганг - габілітований доктор філософії, професор

Каграманян А. О. – канд. техн. наук, доцент

Панченко В. В. – д-р. техн. наук, доцент

Євсєєва О. О. – д-р. економ. наук, доцент

Толстов І. В. – канд. філос. наук, доцент

Людина, суспільство, комунікативні технології: матеріали XIII Міжнар. наук.-практ. конф. 24 жовтня 2025 р. / відп. за випуск І. В. Толстов. – Дніпро: Середняк Т.К, 2025 – 238 с.

ISBN 978-617-8807-07-8

© Авторський колектив, 2025.

«Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.

4. Пижов М. О. Особливості трудової мобільності працівників в умовах дії правового режиму воєнного стану. <https://doi.org/10.32782/1813-338X-2023.3.9>.

СЕМЕНЦОВА О. В., канд. економ. наук, доцент,
Український державний університет залізничного транспорту,
м. Харків, Україна

СТАЛИЙ РОЗВИТОК ЗАЛІЗНИЧНОГО ТРАНСПОРТУ В УКРАЇНІ: ФІЛОСОФСЬКІ ЗАСАДИ ТА УПРАВЛІНСЬКІ ВИКЛИКИ

Сталий розвиток залізничного транспорту в Україні набуває особливої ваги в умовах глобальних економічних, екологічних і геополітичних трансформацій. Залізниця є не лише важливим елементом транспортної інфраструктури, але і чинником інтеграції України в європейський простір, що зумовлює потребу осмислення її розвитку через призму філософських засад і управлінських практик.

У світовому дискурсі сталий розвиток розглядають як універсальну парадигму, що інтегрує економічні, соціальні та екологічні виміри і відображена в Цілях сталого розвитку ООН. Для України ця модель набуває особливої актуальності в умовах війни та необхідності відбудови критичної інфраструктури, де залізничний транспорт стає стратегічним ресурсом модернізації та європейської інтеграції.

Філософське осмислення транспорту виявляє багатовимірність його ролі. Антропоцентричний підхід визначає залізницю як інструмент соціальної інтеграції та забезпечення мобільності; техноцентричний – як уособлення інноваційного поступу та модернізації; екоцентричний – як екологічно орієнтовану альтернативу, що сприяє збереженню природного балансу. Усі ці підходи формують концептуальне підґрунтя для визначення етики відповідальності у транспортній сфері, яка акцентує на міжпоколінній справедливості та балансі між технічним прогресом і безпекою довкілля. Отже, філософські інтерпретації транспорту демонструють багатовимірність його ролі в суспільстві, поєднуючи гуманістичні,

технологічні та екологічні виміри, що сукупно створюють основу для формування комплексного бачення сталого розвитку залізничної галузі.

Етика відповідальності у транспортній сфері стає фундаментальним світоглядним орієнтиром, що визначає межі та умови розвитку інфраструктури в умовах зростаючих екологічних і соціальних викликів. Вона передбачає усвідомлення того, що будь-яке управлінське чи технічне рішення у сфері транспорту має наслідки, які виходять далеко за межі сьогодення і безпосередньо впливають на життя майбутніх поколінь. Ідеться не лише про гарантування безпеки і комфорту нинішніх користувачів транспортної системи, але і про формування такого способу організації перевезень, який не завдає непоправної шкоди довкіллю та не виснажує ресурсний потенціал.

У цьому контексті транспортна сфера є полем пошуку балансу між прогресом і відповідальністю. Технологічні інновації, модернізація інфраструктури та зростання мобільності є невід’ємними ознаками сучасності, однак вони мають бути здійснювані з урахуванням етичної вимоги не порушувати екологічну рівновагу та не підривати стабільність природних систем. Відповідальність полягає у здатності ухвалювати рішення, які спрямовані не на короткостроковий ефект, а на забезпечення довгострокового блага суспільства, у якому розвиток транспорту не суперечить ані потребам природи, ані інтересам людини. Отже, етика відповідальності формує моральне підґрунтя сталого розвитку транспорту, оскільки дає змогу поєднати прагнення до економічного і технологічного зростання з необхідністю збереження природного середовища та соціальної справедливості. Вона закріплює ідею про те, що прогрес у транспортній сфері не може бути самоціллю, а має слугувати основою для гармонійного співіснування людини, суспільства і природи.

Залізничний транспорт як об’єкт сталого розвитку займає особливе місце в соціально-економічному та культурному житті суспільства, адже він є важливим чинником інтеграції регіонів, забезпечення мобільності населення та формування економічних зв’язків, бо створює умови для соціальної згуртованості, сприяє доступності освітніх, культурних і трудових ресурсів, а також забезпечує стабільність внутрішнього та міжнародного товарообігу.

У філософському та управлінському контексті залізниця постає як простір, де реалізують ідею балансу між економічною доцільністю, суспільною користю і екологічною відповідальністю. Її перевага полягає у

здатності забезпечувати значні перевезення за відносно нижчого рівня викидів, що робить залізничний транспорт стратегічно важливим для досягнення глобальних і національних цілей декарбонізації. Водночас модернізація та інноваційний розвиток залізничної інфраструктури стають умовою не лише технічного прогресу, але й реалізації принципу соціальної справедливості, оскільки дають змогу зберегти доступність транспортних послуг для широких верств населення.

Отже, залізничний транспорт у межах парадигми сталого розвитку є не самодостатнім сектором економіки, а комплексним соціальним інститутом, що поєднує економічну ефективність із суспільною корисністю та екологічною безпекою. Його розвиток визначає здатність держави забезпечувати довгострокову конкурентоспроможність, інтегруватися в європейський транспортний простір і водночас дотримуватися принципів відповідального ставлення до довкілля і майбутніх поколінь.

Управлінські виклики у сфері залізничного транспорту в Україні пов'язані з поєднанням завдань модернізації галузі, інтеграції до європейського простору та одночасного забезпечення соціальної стабільності й екологічної безпеки. Сучасна транспортна система функціонує в умовах глибоких інституційних трансформацій, які потребують узгодження національної нормативно-правової бази з європейськими стандартами, подолання наслідків монополізації та створення прозорих механізмів управління. У цьому контексті постає потреба в реформуванні корпоративної структури та переході від адміністративно-командних моделей до більш гнучких і клієнтоорієнтованих систем управління.

Суттєвим викликом є фінансово-економічна складова, оскільки залізниця потребує значних інвестицій у відновлення та оновлення інфраструктури, модернізацію рухомого складу та впровадження інноваційних технологій. Недостатність бюджетних ресурсів актуалізує пошук механізмів державно-приватного партнерства та залучення міжнародних інституцій для фінансування стратегічних проєктів.

Особливе значення мають виклики, пов'язані з людським капіталом. Галузь стикається з проблемою збереження професійного потенціалу, необхідністю підвищення кваліфікації персоналу та формування нової управлінської культури, зорієнтованої на інновації, безпеку і соціальну відповідальність. Цифровізація та впровадження смарт-логістики створюють додаткові вимоги щодо компетентностей працівників, водночас

відкриваючи перспективи для підвищення ефективності управління перевезеннями.

Отже, управлінські виклики у сфері залізничного транспорту мають комплексний характер і потребують системного підходу, що поєднує інституційні реформи, фінансову стабільність, розвиток людського потенціалу та екологічну відповідальність. Їх подолання є необхідною умовою для формування конкурентоспроможної і сталої транспортної системи, здатної інтегруватися в європейський простір і забезпечувати стратегічні інтереси держави.

Перспективи і стратегічні напрями розвитку залізничного транспорту України визначені потребою одночасно забезпечити відновлення інфраструктури, її модернізацію та інтеграцію в європейський транспортний простір. Водночас стратегічна орієнтація галузі має враховувати глобальні тенденції, пов'язані з переходом до «зеленої» економіки, цифровізацією транспортних процесів і підвищенням ролі інновацій.

Узагальнюючи викладене, слід зазначити, що сталий розвиток залізничного транспорту в Україні є багатовимірним явищем, яке поєднує філософські засади та управлінські практики. Його філософський вимір виявляється у прагненні до гармонійного поєднання людини, суспільства і природи, де транспорт є не лише технічною системою, але і соціальним інститутом, що формує умови для реалізації прав і свобод людини, сприяє збереженню довкілля та забезпечує міжпоколінську справедливість.